

Høring av verneplan for skog

Brånås naturreservat, Bamble kommune

Parti med lågurteikeskog innenfor verneforslaget. Foto: Tor Erik Brandrud

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark
Mai 2024

Innhold

	side
1. Bakgrunn.....	3
2. Om verneplanarbeidet og frivillig vern.....	3
3. Hjemmelsgrunnlag.....	3
4. Saksgang.....	4
5. Verneplanens omfang.....	7
6. Faktaark.....	8
7. Forslag til verneforskrift.....	13

Vernekart er lagt ved høringen som eget vedlegg.

Rik lindeskog på oppsprukne bergkanter innenfor verneforslaget. Foto: Tor Erik Brandrud

1. Bakgrunn

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark sender med dette på høring forslag til vern av Brånås naturreservat i Bamble kommune.

Bakgrunnen for forslaget er et tilbud fra fire grunneierne i området om frivillig vern av skog. Tilbudet kom inn 18. juni 2021 gjennom Norges Skogeierforbund. Det er gjort registreringer av naturverdiene i området i juni 2021 som dokumenterer verdier som kvalifiserer for vern etter naturmangfoldloven.

2. Om verneplanarbeidet og frivillig vern

Meld. St. 14 (2015 – 2016) *Natur for livet* legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Under behandlingen av meldingen ba Stortinget regjeringen sette mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 % av skogarealet i landet. Naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er «*Evaluering av skogvernet i Norge*», NINA rapport 54/2002 og «*Naturfaglig evaluering av norske verneområder*», NINA rapport 535/2010.

Ved frivillig skogvern gir grunneierne Statsforvalteren tilbud om vern av aktuelle områder. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider Statsforvalteren forslag til avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider Statsforvalteren forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne eller grunneierens representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart.

Det vanlige er at når staten og grunneier er enige om disse punktene vil området gjennomgå vanlig saksbehandling i tråd med naturmangfoldloven. Etter avtale med grunneier kan melding og høring av verneforslag likevel gjennomføres før avtale er signert. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

3. Hjemmelsgrunnlag

Vern av spesielle områder eller forekomster skjer i medhold av lov 16. juni 2009 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) jf. §§ 33 – 51. I naturmangfoldloven er det gitt hjemmel for oppretting av ulike vernekategorier. Vernekategorien naturreservat, som er det strengeste vernet etter naturmangfoldloven, jf. § 37, vil bli brukt for denne verneplanen for skog på privat grunn.

Vedtak om opprettelse av naturreservat blir gjort av Kongen i statsråd etter § 37 i naturmangfold-loven, som lyder slik:

” Som naturreservat kan vernes områder som

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,
- b) representerer en bestemt type natur,
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,
- d) utgjør en spesiell geologisk forekomst eller
- e) har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettingstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for bevaring av det biologiske mangfold, skal det samtidig med vernevedtaket legges fram et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk kompensasjon til private som bidrar til områdets skjøtsel.”

4. Saksgang

Formell start på verneplanarbeidet for Brånås naturreservat ble meldt 19. mai 2023, og frist for innspill var 5. juli 2023. Statsforvalteren sendte oppstartsmelding for 17 områder fordelt på kommunene Bamble (1), Kviteseid (3), Nissedal (1), Notodden (3), Midt-Telemark (1), Seljord (4), Tinn (1), Tokke (2) og Holmestrand/Tønsberg (1). For å gi et helhetlig bilde av responsen på høringen har vi listet opp alle uttalelser til oppstartsmeldingen, der ikke alle var til Brånås. Vi har listet opp alle i det etterfølgende:

Språkrådet (brev datert 01.06.2023) uttaler følgende:

«Ingen merknader. Namnet høver på området, og Brånås er einaste godkjente skrivemåte for naturnamnet i Sentralt stadnamnregister (SSR).»

Everket (e-post datert 12.06.2023):

Everket (Notodden) har bare uttalt seg til områdene Jønjljo, Omnflug og Stormyråsen i Notodden, som det ble meldt oppstart på samtidig med Brånås i Bamble kommune.

Bane NOR (brev datert 02.11.2021) uttaler følgende:

«Ingen av verneområdene berører jernbanens interesser og vi har derfor ngen merknader.»

Tinn kommune (brev datert 23.06.2023):

Tinn kommune har avgitt uttalelse til utvidelse av Øverland naturreservat i egen kommune.

Forsvarsbygg (brev datert 23. juni 2023) uttaler følgende:

«Vi ser foreløpig ingen konflikter med det foreslåtte verneområdet. Vi ber likevel om at de tek naudsynte unntak for militær operativ verksemd inn i forskrift til verneplanen. Vi ber òg om at det særskilte unntaket for avgang og landing med Forsvaret sine luftfartøy vert tatt med i forskrift, for å ivareta omsynet til militær luftoperativ verksemd. Vi har ingen ytterlegare merknader til verneframlegget.»

Skagerak Kraft AS (e-post datert 28. juni 2023):

Uttalelsen gjelder Storås i Seljord kommune.

Direktoratet for mineralforvaltning (brev datert 30.06.2023) uttaler følgende:

«DMF er fagorgan og sektormyndigheit for mineralressursar og mineralverksemd. DMF skal bidra til økt verdiskaping gjennom å leggje til rette for ein langsiktig ressurstilgang basert på ein forsvarleg og berekraftig utvinning og tilverking av mineral. Vi forvaltar

lov om erverv og utvinning av mineralske ressursar (minerallova), og har i tillegg som sektormyndigheit eit særleg ansvar for at mineralressursar blir teke omsyn til i vernesaker.

...

Branås, Eidsbøgleivane – Gjuvstøyllia, Heggeneset, Jønjliljo, Mørkvassjuvet, Omnflug, Skriufjellet, Skuleholmfjellet, Stormyråsen, Storås, Tjuvberget, Øverland og Ånås
DMF kan ikkje sjå at det føreslegne vernet kan få følgjer for registrerte førekomstar av mineralske ressursar, bergrettar eller masseuttak i drift innafor desse områda. Her har vi derfor ingen merknader.»

Naturvernforbundet i Øst-Telemark (brev datert 5. juli 2023):

Uttalelsen gjelder kun områder i Notodden og Tinn kommuner.

Norges vassdrags- og energidirektorat, NVE (brev datert 5. juli 2023) uttaler følgende:

«NVE har sett gjennom meldingen for de foreslåtte verneområdene med tanke på energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner m.m. Vi vil bemerke at det er viktig at denne type saker underlegges grundige saksbehandlingsprosesser og at alle involverte interessenter gis anledning til å uttale seg.

...

I verneforslagene Brånås, Storskog, Kringsås, Heggeneset, Eidsbøgleivane-Gjuvstøyllia og Humleneset (utv.) er det nettanlegg som krysser områdene. Når det kommer til områdene Storås, Jønjliljo NR, (utv.) og Tjuvberget ligger nettanlegg nært, men utenfor.

...

NVE ber om at alle berørte parter blir inkludert i adresselisten. Dette gjelder områdekonsesjonærer, netteiere, magasinregulanter, kraftselskapseiere, grunneiere m.m. Dette er for at de skal få muligheten til å uttale seg om hvorvidt vern påvirker eksisterende eller fremtidige planer.

Nettanlegg

Vi gjør oppmerksom på at nettselskapene Telemark Nett AS, Lede AS, DE Nett AS, Føre AS, Everket AS og Stannum AS har områdekonsesjon i de foreslåtte verneområdene. NVE har ikke detaljert kjennskap til planer knyttet til distribusjonsnett. Det er viktig at områdekonsesjonærer og netteiere vurderer om verneforslaget kommer i konflikt med deres eksisterende og fremtidige planer. Vi ber nettselskapene å uttale seg selv i tilfeller uten konflikt.

I de foreslåtte verneområdene Brånås, Storskog, Kringsås, Heggeneset, Eidsbøgleivane-Gjuvstøyllia og Humleneset (utv.) er det nettanlegg som krysser områdene. NVE ber om at

standardbestemmelsene for nettanlegg inkluderes i verneforskriftene for disse områdene, slik at drift, vedlikehold og oppgradering kan gjennomføres. Vi forutsetter at nettselskapene uttaler seg dersom standardbestemmelsene ikke dekker deres behov.

...

Øvrige kommentarer til områdene

1. Brånås

Statnett SF eier nettanlegg som krysser området. Lede AS har områdekonsesjon.

Telemark Nett (e-post datert 19.07.2023):

Uttalelsen gjelder verneplan for utvidelse av Storskog naturreservat (Digernes og Lårdal-Sjausel).

Landbruksdirektoratet (brev datert 24.07.2023) uttaler følgende:

«Som høringsinstans for forslag til opprettelse av nye naturreservat, ønsker vi å gi noen generelle innspill til verneprosessen.

Vi beklager at våre innspill til oppstart av verneprosessen kommer etter fristen (5.7.2023), men håper likevel at våre innspill vil tas med i den videre prosessen.

Grundige områdebeskrivelser

Av høringsdokumentene må det tydelig framkomme om og i tilfelle hvordan det aktuelle området nyttes i landbruksammenheng. Dersom det er landbrukshensyn i området som ikke ivaretas i utkast til forskrift, ber vi om at det begrunnes i høringsdokumentene.

Typiske landbruksinteresser kan være (listen er ikke uttømmende):

o Skogsbilvei som er nødvendig for skogbruk på bakenforliggende arealer

o Traktorvei i forbindelse med jordbruk

o Støl/seterområde

o Beite

o Reindrift

Utforming av verneforskrift

Dersom det går veier/ferdselsårer gjennom verneområdet, må Fylkesmannen vurdere om det kan gis bestemmelser om merking, rydding og vedlikehold av disse. Det bør legges til rette for drift og vedlikehold av eventuelle støl-/seterområder og åpnes for andre tekniske tiltak som bidrar til en landbruksmessig utnyttelse av området. Dersom slike tiltak ikke er ønskelig innenfor verneområdet, må det gis en faglig begrunnelse for dette i høringsdokumentene.

Beitebruk vil være aktuelt i mange områder som foreslås vernet som naturreservat. Det bør derfor vurderes om forskriften kan åpne for dette. Hvis ikke, må det redegjøres for hvorfor i høringsdokumentene. Dersom det åpnes for beiting i området bør det også utarbeides bestemmelser for utsetting av saltsteiner og oppføring/vedlikehold av gjerder og sanketrøer.

For alle tiltakene over må det vurderes om det kan gis bestemmelser om motorferdsel i forbindelse med tiltakene. Det bør gis generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene i forbindelse med uttransportering av syke og skadde bufe.

Vi forutsetter at Fylkesmannens landbruks- og reindriftsfaglig kompetanse involveres i utforming av forskrift og verneplan. Det vil også være nyttig å involvere den lokale landbruksforvaltningen i arbeidet.»

Innspill fra **Norges Skogeierforbund** på vegne av grunneier på gnr/bnr 53/12:

Grunneieren ønsker å ta ut traktorveien som går inn i det som var verneareal ved melding om oppstart i mai 2023. Bakgrunnen for det er framtidig ønske om å kunne hente ut tømmer på områder utenfor vernearealet.

STATSFORVALTERENS KOMMENTARER TIL DE INNKOMNE MERKNADENE

Når det gjelder merknaden fra Forsvarsbygg, så vil vi kommentere at vi har tatt hensyn til unntak for militær operativ virksomhet og hensynet til militær luftoperativ virksomhet i § 6, første ledd og § 6, bokstav c.

Når det gjelder uttalelsen fra NVE, der de ber om at det innarbeides bestemmelser som ivaretar behovet for vedlikehold og tilsyn med kraftlinjer som krysser verneforslaget, så har Statsforvalteren omøtekommet dette ved å ta inn bestemmelser om dette i forskriftens § 4 bokstav j og k, samt § 7 bokstav i.

Når det gjelder uttalelsen fra Landbruksdirektoratet, så vil vi bemerke at området som foreslås vernet ikke har støl/seterområder, men skulle det være aktuelt med beitedyr her er det tatt høyde for det og de andre innspillene i verneforskriften, jf. § 4 bokstav f og g, § 6 bokstav a, § 7 bokstav d og f.

Innspillet fra Norges Skogeierforbund tas til etterretning og traktorveien på gnr/bnr 53/12 tas ut av vernearealet. Dette innebærer at Brånås framstår med to separate vernede arealer. Statsforvalteren finner ikke at dette får betydning for verneinteressene etter som traktorveien allerede er etablert her. Det blir etter dette ikke nødvendig å legge inn et punkt om vedlikehold av traktorveien i forskriften for Brånås (§ 4). I forbindelse med dette kom det også inn opplysninger om flere stier i området.

Videre saksbehandling

Verneforslaget med områdebeskrivelser, kart over verneområdet og forslag til verneforskrift sendes på en felles sentral og lokal høring med **frist 15. juli 2024**. Formålet med høringen er å få fram opplysninger om interesser som kan bli berørt av vernet.

Etter høring vil Statsforvalteren oppsummere høringen, kommentere eventuelle uttalelser og utarbeide en tilrådning om vern til Miljødirektoratet. Miljødirektoratet vil deretter lage innstilling til Klima- og miljødepartementet (KLD) og vedtak om fredning blir gjort ved kgl. res. av Kongen i statsråd.

5. Verneplanens omfang

Navn	Kommune	Tall på grunneiere	Totalareal	Verneverdi
Brånås naturreservat	Bamble	4	1834 daa	(***) nasjonal

6. Faktaark

LOKALITET:	Brånås
KOMMUNE:	Bamble
FYLKE:	Telemark
VERNEKATEGORI:	Naturreservat
AREAL:	1834 daa
HØYDE OVER HAVET:	Ca. 90-190 m. o. h.
EIENDOM:	Gnr./bnr.: 52/1, 53/12, 53/14, 53/15

Det er etter at området ble undersøkt naturfaglig foretatt mindre justeringer på avgrensning. Areal tatt ut omfatter ungskog på en av eiendommene. Endringen har ikke betydning for påviste arter innenfor verneforslaget. Vi gjengir mye av rapporten til Brandrud (NINA) i det etterfølgende, etter som beskrivelsene er gode og gir et mer helhetlig inntrykk av påviste forekomster og inndekking av mangler i skogvernet. Området ble for øvrig MiS-registrert (Miljøregistreringer i skog) i 2003. Nøkkelbiotoper i sørøst (3 kjerneområder) er også registrert tidligere (2015), og disse samt kjerneområde i nordøst er med i MiS-registreringen i 2003.

OMRÅDEBESKRIVELSE

Tilbudsområdet ligger nord for Bamblevann og Torsdal, drøyt 2 km nord for nye E18 og ca. 5 km vest for Stathelle. Tilbudsområdet strekker seg fra Tovsås-Bjønnås-Stoheia og nord til Søndre Sotholtjenn-Sifjell.. Området er karakterisert av store, sammenhengende områder med eldre, ikke-flatehogd skog, i hovedsak fattig lyngfuruskog og blåbærgranskog, men også rike typer. Lokaliteten har meget stor økologisk variasjon, både i topografiske forhold og i skogtyper. Vegetasjonssone/seksjon: Boreonemoral sone; [O2- klart oseanisk seksjon]. Lokalklima varierer fra trange sprekkedaler med nokså fuktig/humid mikroklima, til sørvestvendte berg med varmt og tørt mikroklima.

Topografisk kan området beskrives som et kollelandskap som deles opp av til dels trange sprekkedaler på kryss og tvers. Dette mønsteret er særlig markert i den søndre halvdel, hvor kollene er delt opp av 6 N-S gående sprekkedaler med bekker. Flere av disse dalene har steile bergheng langs sidene, og i partier er disse så trange at de nærmer seg preg av bekkekløfter (f.eks. Trolldalen og deler av Langmyrdalen). I flere av de bratte skråningene er det rasmarker.

Området ligger innenfor den såkalte Bamble-formasjonen av grunnfjell. Ifølge geologisk kart er området dominert av en fattig granittisk, dypbergart (kvartsdioritt), men det er åpenbart at delområder i sørøst og nordøst har mer oppsprukket og stedvis svært rik berggrunn, trolig med innslag av amfibolitt og muligens gabbro.

VEGETASJON, SKOGSTRUKTUR OG PÅVIRKNING

I dette avsnittet omtales blant annet «rødlistede» naturtyper. Det er naturtyper som er gitt status etter hvor stor risiko det er for av de går tapt. Status er hentet fra Norsk rødliste for naturtyper 2018 fra Artsdatabanken. VU = sårbar, og NT = nær truet, der «sårbar» er mer sjelden enn «nær truet».

Tilbudsområdet representerer hele spekteret av skogtyper, fra rik til fattig, og fra helt tørr til fuktig sumpskog. Området utmerker seg skogtypemessig med en del rik eik-lindeskog med innslag av barlind (kjerneområde 1-4), samt elementer av rik, sesongfuktig alm-askeskog

(kjerneomr. 4). Disse rike edellauvskogene tilhører de rødlistede naturtypene lågurtedellauvskog (VU) og frisk lågurtedellauvskog (NT), kanskje også elementer av høgstaudeedellauvskog (VU). Rødlistetypene lågurtfuruskog (VU), høgstaudegranskog (NT), rik gransumpskog (VU) og rik svartorsumpskog (VU) forekommer også innenfor tilbudsområdet.

Rik eik-lindeskog: I kollepartier i sørøst og nordøst (kjerneområde 1-4) forekommer det rikere, mer oppsprukket, trolig delvis amfibolittisk berggrunn og opprevet topografi med mye rik eik-lindeskog. Det kan skilles mellom partier med tørrere lågurteikeskog bl.a. på rike kolle-plataer, og rik rasmarslindeskog på oppsprukne bergkanter og små rasskar, men ofte opptrer disse to typene i så tette mosaikker, at det er naturlig å håndtere dette som en enhet av tørrere, rike til svært rike edellauvskoger (tørr «lågurtedellauvskog»).

Der topografien veksler fort er det ofte en stor treslagsblanding, og ofte elementer også av friskere askedominert edellauvskog og lågurtgranskog (se disse).

De rikeste partiene av rik eik-lindeskog opptrer dels som ganske åpne gras/urterike «enger» på noen kolle-plataer, og dels som rike partier på fin skredjord, og skråttstilte, grunne knauspartier med en viss sigevannseffekt (sesongfuktige flater).

På enkelte kolle-plataer, særlig søndre del av Bjørnåsen (kjernområde 3) opptrer en spesiell, åpen, eng/lundpreget eikeskog. Her er i tillegg til eik mye innslag av spisslønn, stedvis mye einer, og innslag av barlind, lind, ask og hassel. Vegetasjonen er urte-grasrik bl.a. med mye liljekonvall, og i de rikeste partiene også kravfulle, varmekjære arter som blodstorkenebb. Andre partier har noe fattigere lågurtvegetasjon med bl.a. mye markjordbær, knollerteknapp, tveskjeggveronika og skogfiol, og en del partier er dominert av einstape. Det åpne preget ser ut til å skyldes en kombinasjon av tørkeutsatthet, dårlig foryngelse i tett urte/grasvegetasjon, samt elgebeite (sees bla.. ved mye eikekratt som åpenbart holdes nede ved beiting).

De rikeste partiene på skredjord- og sesongfuktige flater har ofte en sterkt mosaikkpreget trevegetasjon, med eik, lind spisslønn og hassel, men også vekslende innslag av osp, ask, gran og barlind. Her inneholder vegetasjonen de fleste kravfulle «edellauvskogsplantene» for regionen, med bl.a. skogfaks, skogsvingel, myske, tannrot, sanikkel, (rikelig med) blåveis, vårerteknapp, skogvikke, mfl. Partier med oppsprukne bergknauser og mer grovsteinet rasmark har ofte lite undervegetasjon, men kan bl.a. inneholde en del ormetelg og skogsvingel. I eikeskogen er de enkelte steder gradvise overganger mot fattigere blåbæreikeskog, og større partier med blåbæreikeskog finnes f.eks. i Hjellkjerråsen og Stoheia sør, og ellers som småflekker i kollepartier med lyngfuruskog.

Sesongfuktig, rik alm-askeskog: I nordøst (kjerneområde 4) forekommer en særlig sjelden og velutviklet utforming av friskere edellauvskog, i form av brattlendt, sørvendt, særlig frodig alm-askeskog. Forekomsten er preget av sesongfuktige sig som sprer seg over de grunnlendte bergkantene og berghengene, og gir en særlig frodig edellauvskogsvegetasjon, dels dominert av skogsvingel, og dels svært urterik, med bla. mye kransmynte. I sørøst finnes det også fragmenter av frisk askeskog, med mye blåveis og innslag bl.a. av storkonvall. Disse fragmentene opptrer gjerne i overganger mot rik eik-lindeskog over og rik lågurt-storbregne-høgstaudegranskog under.

Lågurtfuruskog: I enkelte furukollepartier er det flekker med urteinnslag, dvs. flekker med lågurtfuruskog, dels litt sesongfuktig med blåknapp, og dels tørrere, med innslag av lågurter som jordbær, skogfiol og teiebær, dessuten fingerstarr.

Lågurtgranskog: Elementer av velutviklet lågurtgranskog finnes bl.a. i dalen mellom Stoheia og Hjellkjerråsen, med overganger mot fuktigere typer ned mot bekk, og overganger mot edellauvskog. Undervegetasjonen er preget av lågurter inkludert blåveis, og stedvis mer typiske edellauvskogsplanter som skogsvingel. Fragmenter av lågurtgranskog finnes også i de nordre deler, bl.a. som svakt sesongfuktige flater i enkelte daldrag.

Høgstaude-storbregnegranskog: Friksfuktige høgstaude-storbregnegranskoger forekommer først og fremst ved foten av edellauvskogslia under Sifjell i nordøst, men også flekkvis i dalen ved Stoheia nevnt over. Den vanligste utformingen er helt dominert av storbregner som skogburkne, geittelg/groddtelg, samt ormetelg, men det er også rikere høgstaudepregete partier med innslag av kranskonvall og skogsvinerot, dessuten fragmenter av rik gransumpskog.

Blåbærgranskog: Blåbærgranskog (fattig granskog) er dominerende granskogstype, og dekker en del arealer, særlig omkring Plankås i nord. Det meste er fattige, helt mose- smyle- eller blåbærdominerte bestand, men det er også innslag av et hakk rikere småbregneutforminger med fugletelg, hengeving og stedvis innslag av gaukesyre. Utforminger med innslag av torvmose forekommer også.

Skrinn lyngfuruskog: Fattig lyngfuruskog rår grunnen på de grunnlendte kollene, stedvis med overganger mot helt åpne svaberg. Det er mest av røsslyng-utforming, men ofte mosaikker mellom blåbær-tyttebær-dominert bærlyngtype og grunn røsslyngtype, og med flekker med lavfuruskog. I nord er det stedvis dominans av bærlyngtypen, i overganger mot blåbærgranskog. Noen koller har innslag av eik, særlig der det er litt oppsprukket berg.

Rik svartorsumpskog: Rig svartorsumpskog forekommer på etpar små arealer, dels mellom bergvegger og bekk i Langmyrdalen, og dels vest for Damåsen i Lille Tovsdal sørvest i området. Trolig finnes enkelte flere slike som er oversett på befaring. Disse er karakterisert ved innslag av kravfulle sumpplanter som sumphaukeskjegg, fredløs og skogsivaks, samt mangel på torvmoser.

Fattig gran-bjørkesumpskog: En del små sumpskoger finnes i forbindelse med bekkedaler og sprekkedaler. De fleste av disse er fattige, med til dels mye innslag av torvmoser, og dominans av gran og bjørk, samt stedvis en del svartor.

Edellauvskog: Lågurteik-lindeskogen er i stor grad lite påvirket de siste 50-70 år. I eikeskogen er det registrert en del gammel, til dels småvokst eik, men også et titalls grove, hule eiker, og det er flere grove, hule lindetrær, samt grove, høyvokste asketrær og enkelte grove lønnetrær med velutviklet lungeneversamfunn. Partier med lindeskog på en del bergkanter er preget av svært gamle, flerstammete individer, med grove omfangsrike sokler som velter utover knausene, og som indikerer en svært høy alder. De eldste lindeindividene kan være like gamle som bestandet selv, dvs. flere 1000 år gamle.

Granskog: Det aller meste av granskogen er eldre, fleraldret og naturskogspreget (ikke flatehogd). Dette er svært uvanlig på et så stort areal i lavlandet i boreonemoral sone. Spor av flatehogst finnes bare omkring steinmur etter tidligere husmannsplass i øst (nord for

gapahuk). Et lite areal med mulig plantet granskog forekommer i forbindelse med en grøftet myr/sump helt i nordvest (vest for Sifjell).

I nord er det en del eldre høyproduktiv storbregne- og høgstaudegranskog i oppløsningsfasen, med stedvis mye og til dels grove læger. Her er også enkelte naturlige glenne-foryngelser av ung gran som kommer opp i åpninger. Det meste av den eldre, naturskogspreget granskogen er fattigere blåbær(-småbregne)granskog. Her er det stedvis en del gamle trær (>150 år gamle), stedvis noe stående død ved («tørrgraner»), men lite liggende dødved, trolig pga at det ble foretatt en del plukkhogst her for 80-100 år siden, kombinert med at det er lite råte i denne skogen, og at den dermed står relativt lenge før den går overende (trolig vil det genereres en del dødved her de nærmeste 20 årene). Enkelte steder er det innslag av gammel, grov osp, inkludert enkelte hule trær.

Furuskog: Den fattige lyngfuruskogen dominerer på kollene. Her er store arealer med sammenhengende naturskogspreg, med 130-150 år gamle trær, og enkelte trær >200 år (særlig småvokste, krokete trær på knauser og i myrkanter). Noen steinharde furugadder (kelo-trær) og furulæger forekommer, men meget spredt. De mest skrinne kollene har småvokst furu, mens andre koller/åser og åssider har mer voksterlig furu. I nord er det forekomster av litt mer høyproduktiv bærlyngfuruskog (bonitet F11), med en del mer storvokste, eldre furutrær. En del gammel eik forekommer også i furuskogen, særlig i søndre deler, særlig der det er sprekkedaler eller litt oppsprukket berg.

VERNEINTERESSER

I dette avsnittet er blant annet såkalte «rødlistede» arter omtalt. Det er arter som er sjeldne og som er gitt ulik status etter hvor stor fare det er for utrydding. Status er hentet fra Norsk Rødliste 2015, fra Artsdatabanken. EN = sterkt truet, VU = sårbar, og NT = nær truet, der «sårbar» er mer sjelden enn «nær truet».

Den rikeste og mest spesielle lågurteikeskogen opptrer på oppsprukket, rikere berg (trolig amfibolitt) på toppen av søndre Bjønnås. Her er det stedvis gras- og urterik, gammel eikeskog med mye liljekonvall, blåveis, samt innslag av blodstorkenebb. Denne holdes trolig åpen av elgbeite, kombinert med perioder med kraftig uttørking, og dårlig foryngelse i den tette vegetasjonen. Gamle, hule eiker forekommer flere steder, likeledes svært grov lind og ask. Området huser til sammen ca. 30 i hovedsak småvokste, men eldre til meget gamle barlinder (VU). Flere tusen år gamle, flerstammete lindeindivider (NT) opptrer flere steder på oppsprukne bergkanter. Vegetasjonen i edellauvskogen på skredjord er stedvis svært rik med mye blåveis, dernest myske, sanikkel, tannrot, skogfaks, skogsvingel, vårerteknapp, storkonvall. En spesiell utforming av sesongfuktig, frodig alm(aske)skog (EN) forekommer under Sifjell, med mye skogsvingel, og i deler også mye kransmynte.

Særlig i den nordre delen er det større arealer med mer eller mindre høyproduktiv, eldre, ikke-flatehogd granskog. Det er mest blåbærgranskog, men også en del storbregne-høgstaudegranskog (NT). Blåbærgranskogen er lite påvirket, flersjiktet og med en del gamle trær >150 år, samt en del stående død ved, derimot foreløpig lite liggende død ved. Den mer hurtigvokste, grovvokste storbregne-høgstaudegranskog (inkludert elementer av lågurtgranskog) har generert mer liggende dødved, særlig i nord, der skogen enkelte steder er i langt framskredet oppløsningsfase, med mye grove læger, og med glenneforyngelse.

Søndre- og midtre deler er karakterisert av store, sammenhengende arealer av eldre til gammel lyngfuruskog, med framherskende tregenerasjon på ca. 130-150 år, samt noen trær

eldre enn 200 år og enkelte tørrgadder (kelo-trær). I sør er furuskogen oppblandet med enkelte eldre eiketrær i tilknytning til oppsprukket berg.

Tilbudsområdet utmerker seg med sin store grad av uberørthet, og liten påvirkningsgrad fra moderne bestandsskogbruk. Det er sjelden å finne så store, sammenhengende lite påvirkede arealer i lavlandet i boreonemoral sone. Det aller meste av arealet består av eldre til gammel skog, og svært mye kan betegnes som naturskogspreget. Det finnes knapt flatehogde areal her. Bemerkelsesverdig er de relativt store arealene i nord av lite påvirket mer eller mindre høyproduktiv granskog, med stedvis mye dødved. Spesielt er også de store, sammenhengende arealene over flere kvadratkilometer av >100 år gammel furuskog. Liten forekomst av gammel furu >200 år, furugadd og furulæger trekker litt ned, men dette er gjennomgående mangelvare i nedre Telemark.

Tilbudsområdet skårer også høyt på større forekomster av (svært) rike skogtyper, herunder regionalt-nasjonalt sjeldne utforminger av rik edellauvskog med et stort potensial for truede/rødlistede arter og som også huser viktige forekomster av den truede arten barlind.

Samlet sett vurderes tilbudsområdet til nasjonal verdi (***) knyttet primært til usedvanlig store, sammenhengende forekomster av eldre, naturskogspreget furu- og granskog, samt velutviklet, rik edellauvskog (NT) inkludert sjeldne utforminger, og relativt store barlindforekomster. Rike edellauvskoger er generelt et prioritert verneobjekt, samt også arealer med lite påvirket, høyproduktiv granskog i lavlandet, og barlind-bestander.

Tilbudsområdet vurderes å være i hovedtrekk godt avgrenset/arrondert. På grunn av den lave påvirkningsgraden er det ikke markerte uregelmessigheter/innhakk i avgrensningen, for å holde f.eks. sterkt påvirkede produksjonsskogsområder utenfor. Grensene følger i stor grad naturlige landskapselementer, som vassdrag og daldrag. I nordøst faller deler av to nøkkelbiotoper utenfor, fordi tilbudsområdet følger eiendomsgrenser.

FORMÅL

Formålet med forskriften er å ta vare på et område som representerer bestemte typer natur i form av lågurteikeskog, alm-lindeskog, storbregne-høgstaudegranskog og gammel furuskog i boreonemoral sone. Området er naturskogspreget og innehar gammel eik, svært grov lind og ask, samt store forekomster av barlind. Videre er formålet å bevare et område som inneholder død ved, sjeldne og truede arter av karplanter, moser, sopp og lav.

ANDRE INTERESSER

Det er sti innenfor verneområdets nordre del, samt traktorveier i sørøst og nord. Disse er tegnet inn i vernekartet.

TEKNISKE INNGREP

En kraftlinje krysser området i nordre del.

PLANSTATUS

Verneforslaget ligger innenfor område avsatt til LNFR (landbruks- natur- og friluftsområde) formål, jf. kommuneplanens arealdel.

MERKNADER

Ingen spesifikke.

SKOGBRUKSOPPLYSNINGER

Tabellen viser skogbruksdata for tilbudsområdet.

Navn	Total-areal	Produktivt areal i daa				Annet areal i daa			Tilvekst	Volum
	daa	H	M	L	Sum	Myr	Vann	Annet	m ³ /daa	m ³
Brånås naturreservat	1843	107	840	755	1702			141	-	39984

Skogdataene er levert av Norges Skogeierforbund og arealet kan være noe justert etter innsending av tilbudet fram mot høring..

LITTERATUR

Brandrud, T. E. 2021. Brånås, Bamble. Notat om verneverdier. 14 s.

7. Forslag til verneforskrift

Kommentarer til forskriftene

Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.

Definisjon på større arrangement er om lag 30 deltakere. Er det flere deltakere må det søkes om dispensasjon, og da kan forvaltningsmyndigheten vurdere dette i henhold til § 7 bokstav e.

Merking og vedlikehold av eksisterende stier og veier.

Vedlikehold som rydding av kvist og fjerning av greiner og nedfall i stier og veier kan gjøres uten søknad. Vindfall som måtte bli liggende over stier kan kappes og legges til side, normalt vil dette bli gjort av grunneier eller oppsyn. Dersom det viser seg å være stier en ikke har kjent til ved vernet, som ønskes ryddet, kan det etter søknad gis dispensasjon etter § 7 bokstav a til rydding og vedlikehold.

Motorferdsel.

Motorferdsel er forbudt etter § 5 bokstav a. Det er noen generelle unntak i § 6 og det kan gis dispensasjon etter søknad etter bestemmelsene i § 7. Tillatelser kan gis for flere år, vanligvis opp til fem år. I tillegg gjelder lov om motorferdsel i utmark, det vil si at kommunen og grunneier må gi tillatelse til motorferdsel på vanlig måte.

Bruk av sykkel, hest og ridning.

Friluftsløven åpner for sykling, ridning og annen bruk av hest på veier og stier i utmark. I høringsforslaget vil vi følge friluftsløvens bestemmelser. Jf. bestemmelsen i § 5 bokstav b.

Brenning av bål.

Det er vanlig at det er åpnet for brenning av bål i store reservat (over 700-1000 daa). En må da benytte tørrkvist eller ved en har med seg, det er ikke tillatt å felle eller hogge opp døde trær.

Forskrift om vern av Brånås naturreservat i Bamble kommune i Telemark fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1. (formål)

Formålet med forskriften er å ta vare på et område som representerer bestemte typer natur i form av lågurteikeskog, alm-lindeskog, storbregne-høgstaudegranskog og gammel furuskog i boreonemoral sone. Området er naturskogspreget og innehar gammel eik, svært grov lind og ask, samt store forekomster av barlind. Videre er formålet å bevare et område som inneholder død ved, sjeldne og truede arter av karplanter, moser, sopp og lav.

Det er en målsetning å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2. (geografisk avgrensning)

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr: Bamble kommune: 52/1, 53/12, 53/14, 53/15.

Naturreservatet dekker et totalareal på 1834 dekar. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet...20xx. De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Bamble kommune, hos Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3. (vernebestemmelser)

I naturreservatet må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

- a. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp inkludert lav eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker o.l., opplag av båter, framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen er ikke uttømmende.
- d. Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.
- e. Bålbrenning er forbudt.

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a. sanking av bær og matsopp.
- b. jakt og fangst i samsvar med gjeldende lovverk.
- c. felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.

- d. vedlikehold og merking av eksisterende stier vist på vernekartet i henhold til standard på vernetidspunktet.
- e. beiting.
- f. utsetting av saltsteiner.
- g. oppsetting av midlertidige mobile jakttårn for storviltjakt.
- h. forsiktig rydding av småbusker og kvist i forbindelse med storviltjakt.
- i. drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet.
- j. oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnittet, når tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

§ 5. (regulering av ferdsel)

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a. Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.
- b. Sykling, ridning og bruk av hest utenom eksisterende stier er forbudt.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 andre ledd er ikke til hinder for:

- a. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringen.
- b. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- c. Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndighetene kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a. merking, rydding og vedlikehold av nye stier, løyper og gamle ferdselsveier.
- b. istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- c. tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt.
- d. hogst av etablerte plantefelt.
- e. avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 bokstav d.
- f. oppsetting og vedlikehold av gjerder.
- g. øvingskjøring for formål nevnt i § 6 første ledd.
- h. nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 bokstav e og g og § 7 bokstav b, c, d og f.
- i. nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftledning.

§ 8. (generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf.

naturmangfoldloven § 48.

§ 9. (skjøtsel)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10. (forvaltningsplan)

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11. (forvaltningsmyndighet)

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. (ikrafttredelse)

Denne forskriften trer i kraft straks.

Eldre lågurt-storbregnegranskog langs bekk, med frisk askeskog og lindeskog på sidene.

Foto: Tor Erik Brandrud